

4. На сучасному етапі Церква використовує різноманітні підходи та методи задля формування системи християнських цінностей, враховуючи особливості світогляду сучасних людей.

Список використаних джерел)

1. Багнюк А. Л. Християнська етика. Тематичний довідник. 11 клас / А. Л. Багнюк. — Тернопіль : ТзОВ «Видавництво Астон», 2006. — 256 с.
2. Братусь Б. С. Двойное бытие души и возможность христианской психологии / Б. С. Братусь // Вопросы психологии. — 1998. — №4. — С. 47-52.
3. Вісник прес-служби УПЦ. — Квітень 2006. — Випуск 55
4. Душеполезные поучения преподобных оптинских старцев : в 2 томах. — Издание Введенской Оптиной пустыни, 2000. — Т.1. — 687 с.
5. Лосский В. Н. Ценность и Бытие: Бог и Царство Божие как основа ценностей / В. Н. Лосский. — Серия: Религиозная философия. — М.-Харьков : АСТ-Фолио, 2000. — 864 с.
6. Митрополит Иерофей Влакос. Православная психотерапия (святоотеческий курс врачевания души) / Митрополит Иерофей Влакос. — Свято-Троицкая Сергиева Лавра, 2006. — 368 с.
7. Преп. Никодим Святогорец. Невидимая брань / преп. Никодим Святогорец; [перевод с греческого святителя Феофана Затворника]. — Москва : Издательство Сретенского монастыря, 2003. — 240 с.
8. Руководство к домашнему религиозно-нравственному христианскому воспитанию детей / редактор Е. В. Тростникова. — М. : Изд-во «Отчий дом», 2001. — 159 с.

Summary

This article examines the understanding of phenomenon of value and personality value orientations in Christ theology. It analyses the modern approaches to the formation of personality value orientations in the religious education.

УДК 159.928.22:316

Добровольська Н.А.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОБДАРОВАНОСТІ

Анотація

В статті представлений психологічний аналіз вивчення проблеми педагогічної обдарованості. Подаються результати досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених, які вивчали різні конструкти в структурі педагогічної обдарованості. Дається інтегративне визначення педагогічної обдарованості, яке може бути покладене в основу методологічних досліджень проблем педагогічної обдарованості.

Ключові слова: обдарованість, педагогічна обдарованість, педагогічна креативність.

Аннотация

В статье представлен психологический анализ проблемы педагогической одаренности. Представлены результаты исследований отечественных и зарубежных

ученных, которые изучали разнообразные конструкты в структуре педагогической одаренности. Дается интегративное определение педагогической одаренности, которое может быть положено в основу методологических исследований проблем педагогической одаренности.

Ключевые слова: одаренность, педагогическая одаренность, педагогическая креативность.

Різні аспекти педагогічної обдарованості та її структурних компонентів досліджувалися багатьма зарубіжними та вітчизняними вченими (Т. Torrance, M. Wallach, J. Kagan, Ю. Азаров, В. Бажанюк, П. Блонський, Н. Вишнякова, В. Загв'язінський, В. Кан-Калік, Н. Кузьміна, Ю. Кулюткін, О. Морозов, М. Поташник, Т. Остафійчук, С. Сисоева, Р. Шакуров та ін.). Про педагогічну обдарованість говорять, починаючи з античних часів, але власне евристичні аспекти педагогічної діяльності залишаються на теперішній час недостатньо пізнаними. Наявні дослідження обдарованості педагогів розглядають цей процес найчастіше за результатом. Проте не цілком розкриваються психологічні особливості педагогічної креативності, механізми її прояву та умови розвитку.

Важливу роль у подальшій розробці основ теорії педагогічної обдарованості відіграли дослідження закономірностей творчого процесу в різноманітних видах педагогічної діяльності, які знайшли своє відображення у фундаментальних працях Л. Виготського, О. Леонтьєва, Г. Костюка, С. Рубінштейна, Б. Теплова, в роботах О. Ковальова, Т. Кудрявцева, Ю. Кулюткіна, С. Максименка, О. Матюшкіна, В. Моляко, Я. Пономарьова, В. Роменця, Г. Сухобської та ін. Їх доповнили дослідження з психології педагогічної діяльності (Н. Кузьміна, В. Сластьонін, А. Щербаков та ін.).

Поняття „педагогічна обдарованість ” у психолого-педагогічній літературі отримало різні трактування: з точки зору *творчого процесу педагога*, як *інтегративна властивість особистості вчителя*, як *критерій якісного становлення особистості педагога*.

Обдарованість педагогів проявляється у :

- нестандартному підході до вирішення проблем;
- розробці нових методів, форм, прийомів і засобів, або оригінальне поєднання і застосування вже відомих;
- ефективному застосуванні наявного досвіду; вдосконаленні, раціоналізації, модернізації відомого стосовно нових завдань;
- вдалій імпровізації на основі як точного знання і компетентного розрахунку, так і розвинутої інтуїції;
- вміння бачити різні варіанти розв'язання однієї і тієї ж проблеми;
- вміння трансформувати методичні рекомендації, теоретичні положення в конкретні педагогічні дії тощо.

У структуру особистості вчителя А.І. Щербаков (1967) включає цілу систему різних індивідуально-психологічних властивостей, що забезпечують успішність і ефективність: пізнавальний інтерес, любов до дітей і потреба

працювати з ними, цільний і твердий характер (тактовність, витримка, самовладання), самостійність, діловитість у вирішенні життєво важливих завдань, педагогічні здібності (адекватність сприйняття дитини, прогнозування формується особистості дитини, визначення умов і засобів всебічного розвитку особистості учня), практичні навички та вміння: загальнопедагогічні, комунікативні, самоосвіта. Ознаками педагогічних здібностей він вважав стійкий інтерес і схильність до роботи з дітьми, спостережливість і терплячість, здатність до аналізу, систематизації та узагальнення, творчу уяву, педагогічний такт.

Заслуга А.Щербакова в тому, що він диференціював здібності на загальнопедагогічні, необхідні для успішного виконання будь-якої педагогічної діяльності, характерні для всіх видів педагогічних професій і вузькопрофесійні здібності. Однак до специфічних педагогічних здібностей А.Щербаков відносив лише перцептивні здібності (педагогічне прогнозування і адекватне сприйняття вчителем дитини). Він вважав, що немає іншої області людської діяльності, де в результатах роботи так сильно позначалися б особисті якості самого працівника, його світогляд, витримка, самовладання, як у педагогічній роботі [4].

Ф.Н. Гоноболін вважав, що проблема педагогічних здібностей в широкому сенсі - це проблема особистості вчителя. Для успішного вчителя необхідні такі риси, як почуття нового, здатність долати свою інертність, прагнення до вивчення життя, винахідливість, ентузіазм, здатність доводити до свідомості дітей мету навчання, здатність до суворого самоаналізу, сміливість, гнучкість, адекватність стилю роботи властивостям особистості і т. д. Ф.Н. Гоноболін виділяв власне педагогічні здібності і властивості особистості вчителя, супутні їм. У структуру педагогічних здібностей він включав: дидактичні - здатність успішно вирішувати питання про зміст матеріалу, про методи викладання, здатність вчителя оцінювати труднощі поставлених перед учнем завдань, знання і розуміння вікових та індивідуальних особливостей учнів; експресивні - здатність «заражати» учнів і емоційно впливати на них; перцептивні - здатність розуміти внутрішній світ дітей, бачити їх очима; авторитарні - здатність завоювати авторитет у дітей і здатність до вольового впливу на учнів; комунікативні - здатність встановлювати і підтримувати контакт; науково-пізнавальні - здібності до занять у відповідній галузі науки; сугестивні здібності - здібності до безпосереднього вольового впливу на учнів [4].

Здібності як складну багатогранну психологічну категорію визначає В.Крутецький. Він виділяє загальнопедагогічні здібності, необхідні всім вчителям, незалежно від предмета, і спеціальні педагогічні здібності, пов'язані з викладанням певного предмета. Вони різні у вчителів різних спеціальностей. Тобто заслуга В.А. Крутецького полягає в тому, що їм були введені поняття загальних і спеціальних педагогічних здібностей. Систематизуючи типологію педагогічних здібностей, В.А. Крутецький і Є.Г.

Балбасова (1991), виділили три основні групи: дидактичні, комунікативно-організаційні, особистісні. Дидактичні здібності пов'язані зі здійсненням інформаційної функції вчителя, тобто здатності передавати інформацію чітко, ясно, зрозуміло, викликаючи інтерес. В основі цих здібностей лежить установка на облік психології учнів, рівень їх підготовки і т.д. До дидактичних здібностей відносяться: експресивно-мовні здібності, академічні (пізнавальні). Комунікативно-організаційні здібності пов'язані з організаційною функцією і спілкуванням учителя.

Психолого-педагогічні проблеми розуміння вчителем учня досліджувалися С.В. Кондратьєвою, яка провела детальне вивчення соціально-перцептивних здібностей вчителя і виділила дві основні групи педагогічних здібностей: соціально-перцептивні та здібності до управління поведінкою і діяльністю учнів [4].

Ідея С.В. Кондратьєвої про укрупнення видів педагогічних здібностей і зведення їх до двох компонентів: перцептивного і управлінського знайшла подальший розвиток в роботах її співробітників В.М. Раздобудько (1973), Л.С. Базилевської (1984), С.Д. Литвин (1987).

С.Д. Литвин (1987) в розгляд педагогічних здібностей вводить аспект активності вчителя по перебудові педагогічної ситуації, розробив ознаки (узагальненість, нестереотипно, діалогічність) і прояву цієї професійної активності. С.Д. Литвин вважає, що рівень педагогічних здібностей виражається в співвідношенні перцептивного і управлінського компонентів здібностей, що визначають можливість застосування вчителем різних видів перестроювання педагогічної ситуації [4].

Найбільш системними і великими дослідженнями педагогічних здібностей в останні десятиліття стали роботи Н.В. Кузьміної (1961, 1962, 1967, 1976, 1984, 1985, 1990, 1993), яка визначає педагогічні здібності як індивідуальні, стійкі властивості особистості, що відображають особливу чутливість до вимог педагогічних систем, до специфіки відбиття особистості учня як об'єкта-суб'єкта педагогічного процесу, а також до можливих способів впливу на нього. Структура педагогічних здібностей в концепції Н.В. Кузьміної є відображенням функціональних компонентів педагогічної діяльності (гностичного, проектувального, конструктивного, комунікативного, організаторського) У структурі педагогічних здібностей автор виділяє 2 рівня: перцептивно-рефлексивний, звернений до об'єкта, і проєктивний, звернений до способів впливу на об'єкт. Здібності цього рівня звернені до способів впливу і містять: 1) гностичні здібності до дослідження об'єкта; 2) проектувальні здібності - чутливість до адекватного та обґрунтованого проектування власної діяльності та діяльності учнів; 3) конструктивні здібності - чутливість до способів композиційного вибудовування заняття, підбору та організації навчального матеріалу; 4) комунікативні здібності - чутливість до встановлення педагогічно доцільних взаємин; 5) організаторські здібності. Найбільш важливими якостями вчителя Н.В. Кузьміна вважає здатність до подолання

труднощів у педагогічній діяльності, організаторські здібності, педагогічний такт, спостережливість, більшу вимогливість до себе і дітям, постійне самовдосконалення, здатність розуміти дітей, самокритичність, здатність передбачати труднощі дітей, педагогічне уяву, а також вказує, що емпатія і сугестія властиві лише «педагогічно здатним» вчителям. Педагогічно талановиті вчителі мають високий і складний рівень розвитку проєктувальних і конструктивних умінь (регулювати процес діяльності, включати в діяльність, знайти привабливі види діяльності, узагальнювати результати, вміння мотивувати, акцентувати увагу і спрямовувати діяльність), а спеціальні здібності до предмета в педагогічній діяльності проявляються лише при високому рівні розвитку педагогічних здібностей. Н.В. Кузьміна провела розмежування між загальними педагогічними здібностями і спеціальними здібностями, визначила їх взаємодія в педагогічній діяльності вчителя [5].

Серед найбільш важливих педагогічних здібностей В.Сластьонін (1976, 1991) називає здібність до передачі дітям знань в короткій, цікавій формі, здатність розуміти, самостійність і творчий склад мислення, винахідливість, вміння організувати навчальний процес. Він розробив класифікацію особистісних і професійно-педагогічних якостей вчителя в залежності від спрямованості його особистості: ідеологічної спрямованості (світогляд, ідейна переконаність, суспільна активність); професійно-педагогічної спрямованості (інтерес і любов до дітей, спостережливість, наполегливість, товарицькість); пізнавальної спрямованості (пізнавальні потреби та інтереси, інтелектуальна активність, почуття нового, готовність до педагогічного самоосвіти).

Російкий дослідник Л.М. Мітіна (1994, 1998, 2001, 2003) розглядає педагогічні здібності як вищий рівень структурно-ієрархічної моделі особистості вчителя. Автор виділяє проєктувальні-гностичні, визначають різні аспекти прогнозування вчителем індивідуального розвитку кожного учня, управління його поведінкою і свідомістю, і рефлексивно-перцептивні, що включають здатність до вивчення учня, вміння зрозуміти себе і свої дії [4].

Педагогічні здібності як духовні, в основі яких лежить віра в учня та любов до нього, розглядає В. Шадріков (1997). Подальший розвиток теорії педагогічних здібностей представлено в роботах Н. Амінова. Під педагогічними здібностями автор розуміє кількісні індивідуальні відмінності між учителями, які спричиняють ступінь переваги індивіда в педагогічній області і проявляються в процесі викладання. Використовуючи кількісний підхід до дослідження здібностей і обдарованості вчителя, Н. Амінов розглядає обдарованість як високий рівень розвитку педагогічних здібностей, який характерний для майстра і в меншій мірі для решти вчителів. Поряд із спробами виявити сутність педагогічних здібностей і визначити компонентний склад і структуру велика кількість досліджень присвячена вивченню окремих видів педагогічних здібностей [4].

Особливу увагу перцептивному і управлінському компонентам педагогічних здібностей приділяє С.Д. Литвин (1987). У структуру

перцептивного компонента автор вносить діалогічність і нестереотипно розуміння, конкретність педагогічної емпатії, аналітичність-синтетичність розуміння, вибірковість конкретної педагогічної емпатії, розуміння з позиції ролі учня, і виділяє два їх основних типи, перший з яких передбачає складну диференційованість в розумінні учнів, високий рівень ідентифікації, заснованої на нестереотипно оцінок учнів і себе, вираженість як конкретної педагогічної емпатії на уроці, так і загальних емпатійних тенденцій; а другий - складну інтегрованість в розумінні учнів, низький рівень ідентифікації, пов'язаний зі стереотипністю в оцінках, прояв лише загальних емпатійних тенденцій [4].

В дослідженнях Н.А. Амінова (1997) виявлений взаємозв'язок пріоритету інструментальних і термінальних здібностей в залежності від спеціалізації педагога. Так для вихователів та вчителів початкових класів вирішальне значення мають інструментальні здібності, оскільки вони забезпечують емоційну ідентифікацію вчителя з дитиною, забезпечують особистісний ріст учителя (його конкуренцію самим із собою) і виражаються в стилі педагогічної діяльності, орієнтованому на розвиток дитини [4]. Особливу роль серед цих здібностей відіграє, на думку автора, опірність до розвитку синдрому емоційного згорання (виснаження емоційних ресурсів). Для успішної діяльності вчителів предметників визначальне значення мають термінальні здібності, так як саме вони забезпечують їх конкурентоздатність з іншими вчителями, оскільки для досягнення більш високих результатів у навчанні порівняно зі своїми колегами вони, спираючись на свою уяву, винаходять нові, ефективні форми, засоби, методи навчання, що знаходять своє вираження в стилі педагогічної діяльності, орієнтованому на результативність .

Системне дослідження структурних компонентів педагогічної обдарованості зроблено в Україні. На сьогоднішній день вивчені літературна обдарованість викладів –словесників (В.Бажанюк), креативність викладачів-лінгвістів (Т.Остафійчук), описані психолого-педагогічні умови актуалізації творчого потенціалу педагогів (В.Рибалка, Г.балл, с.Глотова, В. Кондратова, О Мазур, В.овчаренко, Н.Вінник та ін.)

Так, зокрема, з метою підготовки майбутніх педагогів та розвитку прагнення до професійного самовдосконалення Т. Вайніленко в системі навчання пропонують курс « Основи педагогічної творчості». в якому заінтегровані теоретичні та технологічні основи педагогічної діяльності, робиться акцент на творчій реалізації педагога . формується вміння працювати над власним професійним розвитком та вдосконаленням [1].

Дослідники Е. Бочковський, А.Волобуєва для розвитку творчої активності молодих спеціалістів використовують такі форми організаційної роботи як школа передового досвіду, школа молодого педагога для організаційного забезпечення діяльності, семінари - практикуми, які можуть вирішувати ряд проблем, серед яких: прискорення процесу адаптації випускників вузів до навчально-виховної діяльності, розвиток методичних знань та вмінь, застосування на практиці отриманих знань з інших наук,

отримання допомоги у розробці та накопичення методичного арсеналу, формування творчого підходу до навчально-виховної роботи, подальше вдосконалення власної майстерності [2].

В.Іванова говорить, що найбільший вплив на процес формування готовності студентів до педагогічної творчості у вищій школі забезпечують такі умови:

- наявність у студентів позитивного відношення і стійкої потреби займатися творчою діяльністю;
- чітке представлення студентами особливостей. змісту, засобів, форм і методів творчої діяльності вчителів;
- залучення студентів в творчу діяльність професійно-педагогічної спрямованості;
- чітке представлення типових труднощів, що зустрічаються в творчій діяльності вчителя, здатність вибрати оптимальні засоби їх подолання;
- стійка потреба майбутнього педагога в систематичній роботі над собою в подальшому вдосконаленні своїх творчих здібностей;
- професійний рівень підготовки студентів до творчої діяльності;
- своєчасна діагностика рівнів розвитку у майбутніх педагогів творчих здібностей і умінь організувати не лише свою, але і діяльність своїх вихованців;
- забезпечення здорового клімату в групі, на факультеті атмосфери загальної зацікавленості у виконанні творчих функцій;
- високий професіоналізм педагогів вищої школи [3].

Л.О.Мільто для формування творчої індивідуальності вчителя виділила такі ціннісні орієнтації:

1. Відношення до педагогічної діяльності як до покликання, місії, мотиваційна спрямованість вчителя не лише на предмет, який викладається, але в першу чергу на учня.

2. Педагогічний гуманізм, який неможливий без прийняття себе й учнів. Він виявляється в довірі і повазі до дітей, впевненості в їх здібностях і можливостях, у тому, що кожний з них «рівноцінний вчителю».

3. Емпатійне відношення до учнів. яке припускає прагнення й вміння відчувати іншого як самого себе, ставати на його позицію, розуміти внутрішній світ дитини, відчувати і приймати її проблеми, переживання.

4. Діалогізм як бажання та вміння слухати і чути дитину, здатність викладати навчальний матеріал як відповідь на виникаючі у дітей питання, вести міжособистісний діалог на основі рівності позицій, взаємної поваги і довіри.

5. Співтворчість як установка на творчу взаємодію з учнем, а не вплив на нього в процесі спільної діяльності і спілкування, прагнення й вміння забезпечити дітям позицію співавторів навчального процесу, які разом з вчителем беруть участь у визначенні мети уроку, виборі засобів їх досягнення, аналізі досягнутих результатів [6].

Педагогічна креативність пов'язана і знаходить прояв у різних аспектах педагогічної професії:

- у *викладацькій діяльності* — пошук нових способів навчання учнів, нові поєднання методів навчання;

- у *педагогічному спілкуванні* — пошук і знаходження нових комунікативних прийомів, засобів мобілізації міжособистісної взаємодії на заняттях, нових форм спілкування тощо;

- в *особистісній сфері* — *самореалізація викладача*, визначення шляхів свого професійного розвитку, самовдосконалення.

Педагогічна креативність, як структурний компонент обдарованості, як інтегративна властивість особистості педагога, характеризується низкою *ознак*:

- пошуково-перетворювальний стиль мислення;

- розвинені інтелектуально-логічні здібності (вміння аналізувати, обґрунтовувати, пояснювати, виділяти головне тощо);

- бачення проблеми;

- творча фантазія, розвинена уява;

- специфічні особистісні риси (самостійність; наполегливість; відкритість до інновацій; цілеспрямованість; допитливість; ентузіазм);

- специфічні мотиви (потреба самореалізації; бажання бути визнаним; високий пізнавальний інтерес; захопленість творчим процесом, своєю працею; прагнення досягти найбільших результатів);

- комунікативні здібності;

- здатність до самоуправління;

- високий рівень загальної культури.

Висновки. 1. Узагальнення значного кола теоретико-експериментальних джерел з проблеми педагогічної обдарованості у загальній, диференціальній, віковій та педагогічній психології дозволило встановити, що основна увага дослідників зосереджується на розумінні педагогічної обдарованості як складної інтеграційної цілісності у сукупності мотиваційних, когнітивно-креативних, емоційно-поведінкових та інших особистісних характеристик обдарованої особистості, в структурі якої особливе місце посідають гностичні, проектувальні, конструктивні, комунікативні та організаційні компоненти, які дають можливість виконувати педагогічну діяльність на високому рівні і результати цієї діяльності є значними.

2. Аналіз названих підходів свідчить про те, що педагогічна обдарованість викладачів розуміється як психологічний феномен, який в своїй основі має такі складові: біофізіологічні та сенсорно-перцептивні когнітивно-креативні характеристики (великі розумові можливості оцінювати, розв'язувати педагогічні проблеми та вміння продукувати нові ідеї в процесі викладання), мотиваційно-емоційні структури, що підтримують прагнення досягати успіху в педагогічній діяльності.

3. З'ясовано, що дослідження психологічних особливостей педагогічної обдарованості (складної інтеграційної цілісності у сукупності мотиваційних,

когнітивно-креативних, емоційно-поведінкових та інших особистісних характеристик) має спиратися на методи аналізу, що передбачають як неодмінну умову встановлення диференційних відмінностей рівнів розвитку педагогічної обдарованості.

Список використаних джерел

1. Вайніленко Т.В. Курс « Основи педагогічної творчості» в системі формування готовності майбутніх вчителів до професійного самовдосконалення / Т.В.Вайніленко / Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: Збірник наукових праць / Ред.кол. Гузій Н.В. (відп. ред.) та інші. – К., НПУ, 2000. – Вип.4. – 300 с. – С. 116-121.
2. Волобуєва А.І. Умови, шляхи та засоби активізації розвитку творчого потенціалу особистості вчителя в процесі педагогічної діяльності та підвищення кваліфікації / Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: Збірник наукових праць / Ред.кол. Гузій Н.В. (відп. ред.) та інші. – К., НПУ, 2000. – Вип.4. – 300 с. – С. 228-233.
3. Іванова В.В. Педагогічні умови ефективності формування готовності студентів до творчої професійної діяльності / В.В.Іванова. / Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: Збірник наукових праць / Ред.кол. Гузій Н.В. (відп. ред.) та інші. – К., НПУ, 2000. – Вип.4. – 300 с. – С. 138-142.
4. Ильин Е. П. Психология творчества, креативности, одаренности / Ильин Е. П. – М. [и др.] : Питер, 2009 ; СПб. : Печат. двор им. А. М. Горького, 2009. – 444 с.
5. Кузьмина Н.В. Способности, одаренность, талант учителя. / Н.В.Кузьмина. – Л., 1985. – 32 с.
6. Мільто Л.О. Способи формування творчої індивідуальності майбутнього вчителя / Л.О.Мільто. / Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: Збірник наукових праць / Ред.кол. Гузій Н.В. (відп. ред.) та інші. – К., НПУ, 2000. – Вип.4. – 300 с. – С. 163-167.

Summary

The psychological analysis of study of problem of pedagogical gift is presented in the article. The results of researches of domestic and foreign scientists, which studied different constructions in the structure of pedagogical gift, are given. Integrative determination of pedagogical gift, which can be fixed in basis of methodological researches of problems of pedagogical gift, is given.

Keywords: gift, pedagogical gift, pedagogical creativity.

УДК 159.9.015: 159.9.019.2

Дробот О. В.

ДИНАМІКА СТАНОВЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ СВІДОМОСТІ В ПРОФЕСІОГЕНЕЗІ

Анотація

У ході даного дослідження було проведено порівняльний аналіз параметрів свідомості студентів-майбутніх управлінців і працюючих управлінців.

Ключові слова: управлінська свідомість, порівняльний аналіз, професіогенез.

Аннотация

В ходе данного исследования был проведен сравнительный анализ параметров сознания студентов-будущих управленцев и работающих управленцев.

Ключевые слова: управленческое сознание, сравнительный анализ, профессиогенез.